

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

MIP Miljøkraft AS
Halvor Heyerdahlsvei 48
8626 Mo i Rana

Deres ref

Vår ref

Dato

17/1088-

26.10.2018

MIP Miljøkraft AS - Avslag på søknad om bygging av Hjartås kraftverk i Rana kommune

1. Innledning

Miljøkraft Nordland AS (Miljøkraft Nordland) søkte 14.11.2013 om tillatelse etter vannressursloven § 8 til å bygge Hjartås kraftverk i Rana kommune. Hjartås kraftverk planlegges som et elvekraftverk som vil utnytte fallet i Raufjellfossen i Ranaelva, og med tre alternative utløp A, B og C. Prosjektet vil avhengig av alternativ gi en årlig produksjon på 52,2, 52,7 eller 28,8 GWh.

Miljøkraft Nordland søkte også om tillatelse etter energiloven til bygging og drift av en 16 km 24 kV jordkabel samt en 3,5 km luftledning fra Kvannbekken transformatorstasjon til Ørtfjell transformatorstasjon.

Miljøkraft Nordland søkte også om tillatelse til bygging og drift av elektriske anlegg i Hjartås kraftverk, samt tillatelse etter oreigningslova til ekspropriasjon og forhåndstiltredelse.

Miljøkraft Nordland fusjonerte 17.12.2017 med MIP Miljøkraft AS som overtar som søker. MIP Miljøkraft AS er eid av Mo Industripark AS (56%) og Øijord & Aanes AS (44%).

2. NVEs innstilling

NVE frarår i innstilling 15.5.2017 at det gis tillatelse til bygging av Hjartås kraftverk. NVE mener fordelene og nytten ved bygging av Hjartås kraftverk er mindre enn skadene og ulempene for allmenne og private interesser. NVE legger i vurderingen særlig vekt på at Ranaelva er et nasjonalt laksevassdrag. I tillegg vektlegges den samlede belastningen på området, herunder landskap, laksefisk og berørte naturtyper. Prosjektets økonomi har også vært viktig i NVEs vurdering av tiltaket. Høringspartene er i stor grad kritiske til utbyggingsplanene. Rana kommune hadde opprinnelig innsigelse mot både kraftverket og

Postadresse
Postboks 8148 Dep
0033 Oslo
postmottak@oed.dep.no

Kontoradresse
Akersgata 59
oed.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org no.
977 161 630

Avdeling
Energ- og
vannressursavdelingen

Saksbehandler
Katrin Lervik
22 24 63 60

kraftledningen, men har senere trukket innsigelsen basert på nye opplysninger om endrede planer for utbyggingen.

3. Departementets merknader

Det er søkt om konsesjon etter vannressursloven § 8, jf. § 19. Etter lovendring som trådte i kraft 1.1.2018 skal kraftverk med årlig produksjon over 40 GWh, som tidligere ble behandlet etter vannressursloven, nå behandles etter vassdragsreguleringsloven. Konsesjon til Hjartås kraftverk kan bare gis dersom fordelene ved tiltaket er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser, jf. vassdragsreguleringsloven § 5.

Hjartås kraftverk vil utbringe mindre enn 4000 naturhestekrefter, og prosjektet krever derfor ikke konsesjon etter vannfallrettighetsloven.

3.1. Vurderingsgrunnlaget

Miljøkonsekvensene ved bygging og drift av Hjartås kraftverk må vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der de samfunnsøkonomiske fordelene avveies mot ulempene, herunder forringelsen eller tapet av naturmangfoldet.

Bestemmelsene i naturmangfoldloven § 7 og prinsippene i samme lov §§ 8 – 12 legges til grunn som retningslinjer for vedtak etter vassdrags- og energilovgivningen. Det vises i den sammenheng til forvaltningsmålene om naturtyper, økosystemer og arter i naturmangfoldloven §§ 4 og 5. Disse forvaltningsmålene blir iaktatt ved departementets behandling etter vassdragslovgivningen.

Departementets vurdering bygger bl.a. på følgende kunnskapsgrunnlag:

- Søknaden av 14.11.2013 med tilhørende konsekvensutredning og tilleggsutredninger.
- Høringsuttalelser til NVE og til departementet.
- NVEs innstilling av 15.5.2017 om vannkraftverket.
- NVEs bakgrunn for innstilling av 15.5.2017 om kraftledningen.
- Departementets befaringsrapport 20.9.2017.
- Søknad om justert nettilknytning av 2.10.2017.

Departementet finner at tiltaket er godt nok opplyst ved gjennomførte utredninger og høringer til at vedtak kan fattes. Departementet viser til at materialet antas å gi den kunnskap som kreves om utbredelse av naturtyper og arter og den økologiske tilstanden i området. Også virkningene av utbyggingen er godt nok opplyst.

3.2. Samfunnsmessige virkninger

Hjartås kraftverk er et elvekraftverk uten regulering som årlig vil produsere ny fornybar energi med 52,2 GWh ved alternativ A, 52,7 GWh ved alternativ B og 28,8 GWh ved alternativ C. Om lag 16 prosent av produksjonen produseres i vinterhalvåret.

Ut fra søknadens opplysninger om vannkraftverkets kostnader, prisjustert til 2017-kroner, og oppdatert informasjon om nettkostnader fra oktober 2017, vil den spesifikke utbyggingsprisen være på 5,83 kr/kWh. Nåverdien av prosjektet er negativ med bruk av NVEs basis kraftprisbane og elsertifikatinntekter, og vil også være negativ dersom kostnadene reduseres med 20 prosent. Negativ nåverdi tilsier at prosjektet i mindre grad kan bære miljøkostnader av betydning.

Nåverdien av prosjektet inngår i den videre vurderingen av prosjektets samlede fordeler og ulemper. Tiltaket vil også ha betydelige virkninger på natur, miljø og areal. I konsesjonsvurderingen vil departementet vurdere miljøvirkningene av tiltaket nærmere, og ta stilling til om tiltaket samlet sett vurderes som samfunnsøkonomisk lønnsomt.

3.3. *Beskrivelse av tiltaket og tiltaksområdet*

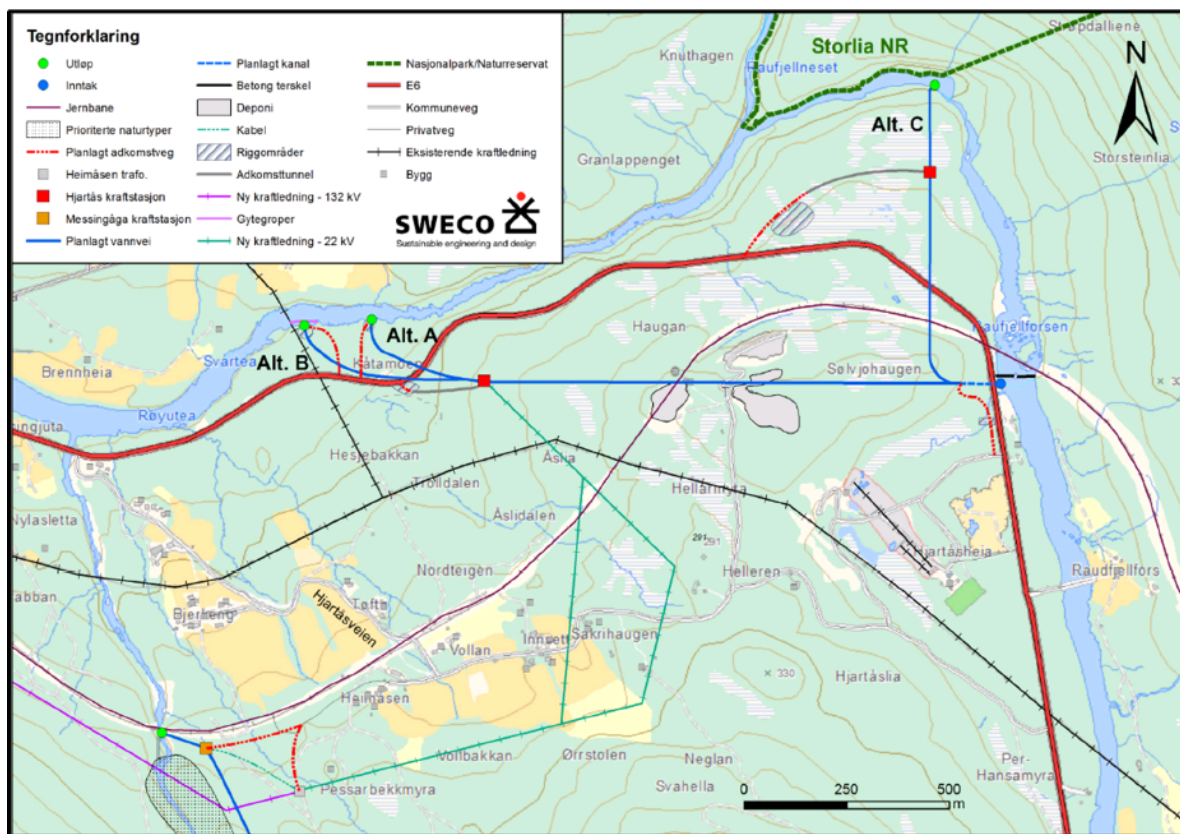
Det omsøkte tiltaket vil ha inntak ved Hjartåsen i Ranaelva, ved en overløpsterskel Statkraft har bygget ifm. Ranautbyggingen. Terskelen har en høyde på ca. 0,5–1 meter, og danner et vannspeil over en strekning på flere hundre meter.

Området ved inntaket er preget av at Nordlandsbanen krysser elva med bru og av E6 som går langs elvas sørvestre bredde, med innsyn til elva ved terskelen.

Om lag 467 km² av nedslagsfeltet til Ranaelva er overført til Kalvatnet og videre til Rana kraftverk. 40 prosent av det naturlige nedslagsfeltet har i dag tilsig til Ranaelva ved Hjartås. Det er etablert en rekke terskler i elva i forbindelse med Ranautbyggingen. Sideelva Bjellåga samløper med Ranaelva 1,2 km nedstrøms planlagt inntak. Bjellåga har et nedbørfelt på 375,9 km² og er uregulert. Bjellåga er foreslått vernet gjennom en utvidelse av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark.

Ranaelva er et nasjonalt laksevassdrag, og anadrom strekning går helt til foten av Raufjellforsen, når laksetrappa i Reinforsen er åpen. Laksetrappa har vært stengt siden 1987 som en følge av at laksen i elva ble infisert av parasitten *Gyrodactylus salaris*, og at elva har hatt gjentatte rotenonbehandlinger.

Tiltaket er planlagt uten regulering eller overføringer. Tiltaket vil medføre redusert vannføring i Ranaelva og i Raufjellforsen. Vannet vil ledes i tunnel til kraftverket, som vil plasseres i fjell. Det er søkt om tre alternative utløpsplasseringer, av hensyn til fisk. Alternativ A og B vil ha utløp som berører noe av anadrom strekning. For alternativ B foreslår søker å skape et kunstig gyteområde som et avbøtende tiltak. Alternativ C er planlagt rett nedenfor Raufjellforsen, og ligger dermed ovenfor anadrom strekning. Tiltakets utforming er det nærmere redegjort for i NVEs innstilling.

Figur 1: Utbyggingskart for Hjartås kraftverk med utløpsalternativ A, B og C.

3.4. Hydrologi

Utbygging av Hjartås kraftverk vil innebære fraføring av vann fra Ranaelva over en strekning på mellom 750 m (alt C) til 2,4 km (alt. B).

Om lag 60 prosent av vannføringen i Ranaelva er allerede permanent fraført ifm. eksisterende overføringer til Rana kraftverk. Middelvannføringen ved inntaket er i dag om lag 11,6 m³/s. Bjellåga, som renner inn i Ranaelva mellom inntak og utløp bidrar med 14,2 m³/s i middelvannføring. 5-percentil vinter er beregnet til 0,17 m³/s og sommer til 2,5 m³/s. Kraftverket er foreslått med øvre slukeevne på 28,5 m³/s og nedre slukeevne på 1 m³/s. Oppstrøms samløpet med Bjellåga vil vannføringen etter utbygging reduseres til om lag 35 prosent av vannføringen før utbygging. Nedstrøms samløpet vil vannføringen reduseres til om lag 70 prosent.

Med relativt bratt elvebredd på strekningen, antar NVE at endringer i vannstand får mindre påvirkning på vanddekt areal. Vannstanden vil for en stor del opprettholdes i kulpene.

Søker har foreslått følgende minstevannføringer:

0,5 m³/s i vinterhalvåret 15. oktober – 30. april.

1,0 m³/s i perioden 1. mai – 30. juni

1,5 m³/s i perioden 1. juli – 31. juli

2,0 m³/s i perioden 1. august – 14. oktober

3.5. Landskap

Ranaelva renner gjennom Dunderlandsdalen, som har en typisk V-form. Oppstrøms Raufjellfossen er elva bred og stilleflytende. Raufjellfossen består av en rekke mindre fosser og stryk. Nedstrøms fossen er elva dypere og skaper dypere juv. E6 og Nordlandsbanen går gjennom området. Inntaksområdet er synlig fra vei og bane. Det er to nedlagte steinbrudd ved inntaket. Verdien av landskapet er samlet sett vurdert å ha middels verdi.

I følge konsekvensutredningen vurderes tiltaket å ha middels negativ konsekvens for landskapet i anleggsfasen og liten negativ konsekvens for landskapet i driftsfasen. Utredningen viser til at inntaksområdet ikke vil bli vesentlig endret, da eksisterende terskel vil beholdes. Det vil først og fremst være fraføringen av vann som medfører at landskapsopplevelsen av elva påvirkes, særlig på vår/sommer og sen høst. Også etablering av veier vil påvirke landskapet negativt. Søker foreslår at de gamle steinbruddene skal fylles med deponerte masser slik at den opprinnelige topografiske karakteren skal reetableres i størst mulig grad.

Flere høringsparter er uenige med konsekvensutredningens vurdering av landskapsvirkningen. Rana kommune fremmet opprinnelig innsigelse på grunn av redusert vannføring og landskapspåvirkning. Rana Jeger- og Fiskerforening viser til at 60 prosent av vannet allerede er fraført, og mener at minstevannføringen ikke er tilstrekkelig til å hindre tørrlegging av fossen. Grunneiere på gårdene nedstrøms utløpet sier de vil få innsyn til kraftstasjonens utløpstunnel og er i tillegg bekymret for isrøyk.

NVE mener fraføring av vann vil påvirke inntrykket av Raufjellfossen negativt. Fossen er et markant landskapselement som er lett tilgjengelig fra rasteplassen. NVE mener den foreslåtte minstevannføringen i liten grad vil bevare fossen som det landskapselementet det er i dag.

Departementet slutter seg til NVEs vurdering, og vil peke på at Ranaelva allerede er fraført mye av naturlig vannføring. Ytterligere fraføring vil medføre at det blir svært lite vannføring igjen på utbyggingsstrekningen. Plassering av nytt inntak ved en rasteplass langs E6 gjør at endringene i landskap vil være negativt for flere brukere. Departementet mener konsekvensene for landskap er relevante for konsesjonsspørsmålet.

3.6. Naturtyper og flora

Naturtypen fossesprøytsone er registrert i midtre del av Raufjellfossens vannstreng. Det er ikke registrert rødlistede eller sjeldne arter, men deler av fossen er utilgjengelig, og lot seg derfor ikke undersøke under feltarbeidet. Lokaliteten vurderes i KU-rapporten som regionalt viktig (B).

Naturtypen bekkekløft finnes i et dypt juv. Juvet har stedvis meget bratte sidekanter, og er delvis utilgjengelig. Lokaliteten vurderes i KU-rapporten som regionalt viktig (B). Det ble ikke registrert rødlistearter langs elva.

For karplanter, moser, lav og sopp er influensområdet til kraftverket ansett å ha liten verdi. Redusert vannføring og endret fuktighet vil påvirke naturtypene fossesprøytsone i Raufjellforsen og bekkekløft langs elva, bl.a. ved lavere luftfuktighet. Artsmangfoldet av fuktighetskrevende arter i bekkekløfta og fossesprøytsonen forventes dermed å gå ned. Den reduserte vannføringen tiltaket medfører vurderes å ha middels negativt omfang på fossesprøytsonen, og til dels også på bekkekløften. Samlet forventes det at tiltaket gir middels negativ konsekvens.

Fylkesmannen peker på at det er funnet fosseeng-lignende lokaliteter i fossesprøytsonen i Raufjellforsen, som er en naturtype som er nær truet (NT). Selv om det ikke er funnet rødlistede arter langs Ranaelva mener Fylkesmannen at den kalkholdige berggrunnen langs elva vil kunne resultere i en interessant flora.

FNF Nordland viser til at omkringliggende områder tidligere har vært utsatt for omfattende naturinngrep, slik at vassdrag og naturtyper dermed er sårbare for nye inngrep. Fylkeskommunen forutsetter at det ikke blir vesentlig påvirkning på naturtypene fossesprøytsone og bekkekløft.

NVE viser til at Norge har et særlig ansvar for å ta vare på naturtypen bekkekløft, som er leveområde for en rekke spesialiserte arter av planter, sopp og dyr. Vannføringen vil reduseres og flomsyklusene vil endres slik at miljøet langs elva blir tørrere og varmere. NVE anser at foreslått minstevannføring ikke er tilstrekkelig for å opprettholde arts mangfoldet og de økologiske prosessene i bekkekløfta og fossesprøytsonen. Departementet slutter seg til NVEs vurdering, og mener hensynet til naturtyper og flora er vesentlig i den samlede konsesjonsvurderingen.

3.7. *Fugl og pattedyr*

Det er registrert storfugl i Hjartåsen, like vest for Raufjellforsen. Området er velegnet for orrfugl og lirype og en mulig vinterbiotop for storfugl. Det er forventet at anleggsarbeidet vil kunne være forstyrrende for dyr og at dyrene vil trekke vekk fra nærområdet i anleggsfasen. Konsekvensene for fugl og pattedyr vurderes å være liten negativ i anleggsfasen.

I driftsfasen anses ikke at selve kraftverket med redusert vannføring i Ranaelva å få vesentlig innvirkning på fugl og pattedyr. Temaet vurderes å ikke være vesentlig for konsesjons-spørsmålet.

3.8. *Fisk og ferskvannsbiologi*

I henhold til konsekvensutredningen er det en stasjonær ørretbestand i tillegg til noe røye i Ranaelva. Bestanden er redusert etter at Ranaelva ble fraført 60 prosent av vannet med utbyggingen av Rana kraftverk.

Ranaelva er et nasjonalt laksevassdrag. Fra utløp i sjøen og opp til Reinforsen (ca. 11 km fra fjorden) finnes sjørøye, sjørørret og laks. Fisketrappa i Reinforsen har vært stengt i over 30 år. Siste rotenonbehandling ble gjennomført i 2014 og 2015. Fisketrappa vil åpnes når elva friskmeldes. Da vil anadrom fisk kunne gå opp til foten av Raufjellforsen, som er vandringshinder, og totalt få tilgang på 55 km anadrom strekning.

Verdien av elva for fisk i influensområdet av kraftverket anses som stor på den anadrome strekningen. Oppstrøms anadrom strekning vurderes verdien som liten for fisk. Utbygging av Hjartås kraftverk vil påvirke 1,8 km anadrom strekning nedstrøms Raufjellforsen, ved alternativ A og B, hvorav 500 meter er oppstrøms samløpet med Bjellåga. I følge konsekvensutredningen vil anadrom strekning få redusert vanddekt areal ved en utbygging, men reduksjonen vil være mindre nedstrøms samløpet med Bjellåga. Sideelva bidrar med betydelig vannføring.

Basert på foreslått minstevannføring har Sweco i konsekvensutredningen vurdert konsekvensene å være "liten negativ" for fisk for alternativ A og C, og "liten positiv" for alternativ B, ettersom det er foreslått å etablere et kunstig gyteområde nedstrøms utløpet. Konsulentene mener den positive effekten ved å etablere et kunstig gyteområde nedstrøms utslippsalternativ B er større enn de eventuelle negative effektene av redusert vannføring på den berørte strekningen.

Sweco har gjennomført tilleggsundersøkelser om fisk etter mesohabitatmetoden. Undersøkelsene inkluderte utlegging av merket gytegrus og stein. Observasjoner viser at vårfloppen vasker bort grusen. På grunn av høy vannføring og vannhastighet er bunnsubstratet på hele strekningen dominert av fast fjell og blokk i begge deler av elva, og kun en liten andel av bunnsubstratet besto av stein og grus. Det er lav fisketetthet av eldre fiskeunger og nesten fravær av årsunger i området. Undersøkelsene konkluderer med at strekningen oppstrøms samløpet med Bjellåga er uegnet som gyte- og oppvekstområde. Strekningen nedstrøms samløpet med Bjellåga har noe bedre forhold, med noe mer kulper og noe mer skjul. Deler av området kunne ikke undersøkes pga. stri strøm eller for stort dyp. Tilleggsundersøkelsene bekrefter at området mellom Raufjellforsen og helt ned til utløpsalternativ B er uegnet som gyte- og oppvekstområde. Sweco mener at en utbygging av Hjartås kraftverk med redusert vannføring kan være gunstig for oppvekstforholdene for yngel på grunn av redusert strømhastighet.

Flere av høringspartene vektlegger at det ikke er ønskelig med inngrep i et nasjonalt laksevassdrag. Rana kommune fremmet opprinnelig innsigelse mot tiltaket, og viste i sin uttalelse til at vassdraget er prioritert for vannslipp i den kommende revisjonssaken (kategori 1.1.). Kommunen mener tiltaket vil undergrave verdien av Ranaelva som nasjonalt laksevassdrag. Kommunen har senere trukket innsigelsen ut fra nye opplysninger om endrede planer for utbyggingen. Luftledningen er ikke lenger relevant å bygge. Kommunen ønsker at tiltakshaver vurderer å flytte grøft til inntaket nedstrøms terskel for å sikre at vannspeilet ovenfor terskelen opprettholdes.

Fylkesmannen i Nordland frarår at det gis konsesjon til Hjartås kraftverk ut fra den samlede belastningen på vassdraget, og de verdier som finnes på den berørte strekningen.

Miljødirektoratet mener det ikke kan utelukkes at det finnes mer stabile gyteområder enn det Sweco har kartlagt. Direktoratet mener derfor det er vanskelig å konkludere om Hjartås kraftverk vil få betydning for strekningen som oppholds- og produksjonsområde. Både fylkesmannen og Miljødirektoratet viser til at Ranaelva som økosystem har en belastning som sannsynligvis ligger på en kritisk grense per i dag, og gjør det dermed mer sårbart for nye inngrep. Fylkesmannen mener også en utbygging vanskeliggjør en eventuell utvidelse av anadrom strekning oppstrøms Raufjellfossen, om det blir ønskelig i fremtiden.

Rana Jeger- og Fiskerforening mener Hjartås kraftverk vil umuliggjøre utvidelsen av anadromt produksjonsområde oppstrøms Raufjellfossen, og frarår konsesjon for utbygging av Hjartås kraftverk. FNF Nordland frarår konsesjon, og viser til at elva allerede er fraført vann. Beregning av krav til minstevannføring må ta utgangspunkt i den naturlige vannføringen, ikke dagens sterkt regulerte vannføring.

NVE konstaterer at dersom Hjartås kraftverk bygges ut etter alternativ A eller B vil det med sikkerhet endre dagens vannføring og vanntemperatur på lakseførende strekning, ved åpning av laksetrappa i Reinfossen. Vandringsforhold vil også kunne påvirkes. Det er en mulighet for at virkningene av tiltaket vil kunne komme i konflikt med beskyttelsesregimet når laksetrappa åpner. I vurderingen av gjeldende fagtema legger NVE til grunn at det er lite som skal til for at en negativ påvirkning på laksefisk vil være av nevneverdig betydning, jf. St.prp. nr. 32 (2006–2007). NVE mener også det er viktig å fremheve at en utbygging av Hjartås kraftverk vil være et inngrep i selve hovedelva i det nasjonale laksevassdraget.

Angående det kunstige gyteområdet som er foreslått for alternativ B peker NVE på at det kan være utfordrende å oppnå tilfredsstillende gytehabitat i et kunstig anlagt område i og med at vannføring, temperatur, dybde mm må være egnet. NVE peker på at minstevannføring vil være et egnet avbøtende tiltak, men det er usikkert om effekten i tilstrekkelig grad avbøter ulempene ved redusert vannføring. Når det gjelder alternativ C mener NVE dette alternativet er mindre belastende for fisk ettersom det ikke berører anadrom strekning, men viser til at noen høringsparter mener at også dette alternativet kan være problematisk for eventuell fremtidig kultivering oppstrøms fossen.

Søker har justert alternativ B slik at de nye gyteplassene i utløpet fra kraftverkstunnelen trekkes noe tilbake og inn mot elvekanten. Det skal gjøre det unødvendig med en stor forbygning som antydnet i søknaden.

Departementet har vurdert konsekvensene for fisk på bakgrunn av søknad, konsekvensutredning, tilleggsundersøkelser samt høringsuttalelser og NVEs vurdering. Ranaelva er Nordlands nest største elv, og er ifølge St.prp. nr. 32 (2006–2007), «Om vern av villaksen og ferdigstilling av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder», et vassdrag med stort potensial for høy lakseproduksjon. Departementet viser til beskyttelsesregimet for villaks som er lovfestet i vannressursloven § 35 a. Når det treffes vedtak eller gjennomføres tiltak som kan påvirke

laksens levevilkår, skal de særskilte hensyn som følger av Stortingets vedtak om nasjonale laksevassdrag og nasjonale laksefjorder, legges til grunn. Det innebærer at tiltak ikke skal gjennomføres når «det fører til endring av naturlig vannføring, vanntemperatur, vannkvalitet eller vandringsforhold på lakseførende strekning som er av nevneverdig negativ betydning for laks».

Departementet merker seg at tiltaket vil medføre redusert vannføring på 1,8 km av anadrom strekning, og at strekningen er gitt stor verdi. Vanndekket areal vil reduseres noe med fraføringen, men mindre enn vannføringen da sidene er bratte. Strekningen er preget av grov blokkstein, og er ifølge konsekvensutredningen og tilleggsutredningen uegnet som gyte- og oppvekstområde. Strekningen nedstrøms samløpet med Bjellåga er noe bedre for fisk enn oppstrøms samløpet. Videre vil departementet bemerke at selv om det omsøkte inngrepet kun har "liten negativ konsekvens" isolert sett, er Ranaelva allerede fraført 60 prosent av vannføringen. Når inngrepet kommer i tillegg til de eksisterende inngrepene, vil konsekvensene for laks kunne være av nevneverdig negativ betydning samlet sett. Både Fylkesmannen og Miljødirektoratet peker på at vassdragets samlede belastning er høy, og at vassdraget er mer sårbart for nye inngrep. Departementet vil på denne bakgrunn tillegge konsekvensene for fisk betydelig vekt i den samlede konsesjonsvurderingen.

3.9. *Reindrift*

Tiltaket ligger innenfor områdene til de to reinbeitedistriktene Ildgruben og Saltfjellet, grensen mellom distriktene følger Ranaelva. Tiltaksområdet har lav verdi som reinbeiteområde, da det ligger nær veg og jernbane. NVE mener tiltaket ikke vil medføre noen uforholdsmessig tilleggsbelastning for reindriften. Departementet har ingen ytterligere merknader.

3.10. *Friluftsliv og reiseliv*

Influensområdet ligger utenfor de populære friluftslivsområdene i regionen, og er ifølge konsekvensutredningen lite brukt til friluftsliv. Området brukes sporadisk av fiskere, jegere og turister sommerstid. Det er en rasteplass ved E6 langs elvebredden ved inntaksområdet. Arealet som berøres inngår som jaktfelt for elgjakt og småviltjakt. Verdien for fiskere anses som liten da det er bratte bredder langs Raufjellfossen. Områdets verdi for friluftsliv vurderes samlet sett som liten i konsekvensutredningen. Tiltaket anses å ha liten negativ konsekvens for friluftsliv, jakt og fiske.

Når det gjelder reiseliv er det Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark som er det mest attraktive reisemålet i regionen. Tiltaksområdet ligger i utkanten av nasjonalparken, og det er lite reiselivsaktivitet innenfor tiltaksområdet. Verdien for reiseliv anses som liten, og konsekvensene for reiseliv vurderes å være liten i både anleggs- og driftsfasen.

Grunneierne har pekt på at dette er et svært attraktivt område for friluftinteressene på Helgeland. Grunneierne reagerer også på at det planlegges et tiltak rett utenfor grensen til Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark. Jeger- og Fiskerforeningen nevner potensialet for økt verdi

fiske ved en gjenåpning av laksetrappa og en utvidelse av anadrom strekning oppstrøms Raufjellforsen, og mener dette vil øke området verdi for friluftsliv.

NVE peker på at tiltaket ligger utenfor verneområdene, og kan ikke se at tiltaket vil ha påvirkning på vernebestemmelsene for verneområdene, og viser til aktsomhetsplikten i naturmangfoldloven. NVE mener i tillegg at en eventuell utbygging ikke vil ha nevneverdig betydning for reiselivet i området. Departementet slutter seg til NVEs merknader, og mener konsekvensene for friluftsliv og reiseliv ikke er avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

3.11. Nettilknytning

Miljøkraft Nordland søkte opprinnelig om å få bygge en totalt ca. 21 km lang produksjonsradial, bestående av både luftledning og jordkabel på henholdsvis 132 kV og 22 kV spenningsnivå. Messingåga kraftverk var planlagt matet inn på samme produksjonsradial, men søknaden fikk avslag i februar 2015.

NVE innstiller på avslag for Hjartås kraftverk med tilhørende nettilknytning. Søknaden for Hjartås kraftverk og søknaden for nettilknytning ble behandlet samtidig av NVE da søknadene er gjensidig avhengig av hverandre. NVE mente samtidig at ledningen ikke vil gi så store konsekvenser for allmennheten og naturmangfoldet, at den isolert sett ville ført til en negativ innstilling, men siden kraftverket fikk avslag, var det heller ikke behov for ledningen. NVE mente at dersom OED skulle gi konsesjon, burde Miljøkraft Nordland utrede en ny nettløsning siden Messingåga kraftverk nå utgår.

Miljøkraft Nordland søkte 2. oktober 2017 om en planendring av nettløsningen med en 16 km lang 24 kV jordkabel fra Hjartås kraftstasjon ned til Eiteråga, og med et 3,5 km luftstrek opp til Ørtfjell transformatorstasjon. Søker opplyser om at tidligere plan for 132 kV utgår. Endringen skal gi en besparelse på 45 mill. kroner sammenlignet med omsøkte alternativ.

Sweco sendte informasjon om planendringen til alle høringsparter til orientering. Departementet har mottatt høringsuttalelser fra Statskog, som ikke har merknader til endringen, men forutsetter at det inngås avtale. Rana kommune har trukket innsigelsen til søknaden om bygging av luftledning ettersom luftledningen ikke lenger skal være relevant å bygge.

3.12. Samlet belastning

Departementet har foretatt en vurdering av den samlede belastning på økosystemet i tråd med nml. § 10 både knyttet til omsøkte tiltak og for andre eksisterende og mulige fremtidige tiltak. For det omsøkte tiltak vises til gjennomgangen av de enkelte fagtemaer i foredraget her.

Rana kommune er en betydelig vannkraftutbyggingskommune med en total årsproduksjon på 2,9 TWh. Kraftverkene Rana, Langvatn, Sjona og Fagervollan produserer 95 prosent i tillegg til 23 små kraftverk. Det ligger flere vernede vassdrag innenfor Rana vannområde, herunder både Straumdalselva vest for Mo i Rana og Glomdalselva nordvest for Mo i Rana.

Ranaelva som nasjonalt laksevasdrag er allerede påvirket av vannkraftutbygging, ved at 60 prosent av vannet er fraført til Rana kraftverk. Andre påvirkningsfaktorer i henhold til lakseregisteret er rømt oppdrettslaks. I tillegg er vassdraget gyroinfisert, og er for tiden stengt for ordinært fiske. Nasjonalt er villaks under press. Norge har et særskilt forvaltningsansvar for arten.

Elvestrekningen mellom Raufjellforsen og utløp av alternativ B anses uegnet til dårlig egnet som gyte- og oppvekstområde, og konsekvensen av en utbygging av Hjartås kraftverk er vurdert å være liten negativ. Men ettersom dette tiltaket ville komme i tillegg til en betydelig påvirkning, er den samlede belastningen på laksefisk i Ranaelva tillagt vekt i vurderingen av konsesjonssøknaden.

Det er registrert ca. 10 forekomster av naturtypen fossesprøytzone i Rana kommune, bl.a. i Raufjellforsen, som har regional verdi (B). En rekke andre prosjekter i området berører også bekkekløft og fossesprøytzone. Blakkåga kraftverk og Røvassåga kraftverk har nylig fått konsesjon. I Blakkåga er det registrert en bekkekløft av regional verdi (B), mens det i Røvassåga er registrert en bekkekløft av lokal verdi (C). Silåga kraftverk er omsøkt og under behandling hos NVE. I Silåga er det registrert en bekkekløft med regional verdi (B). Søknaden om utbygging av Messingåga kraftverk ble avslått, og en bekkekløft med nasjonal til regional verdi (A–B) og to fossesprøytsoner med lokal verdi (C) ble dermed bevart. Departementet avslår i eget vedtak av dags dato søknad om bygging av Rabben kraftverk, og naturtypene fosseberg/fosse-eng med lokal verdi (B) vil dermed bevares.

Utbygging av Hjartås kraftverk vil påvirke fossesprøytsonen i Raufjellforsen, i tillegg til påvirkningen som ovennevnte prosjekter vil ha på andre bekkekløfter i området. Den samlede belastningen på fossesprøytzone og bekkekløfter inngår i den samlede konsesjonsvurderingen.

Etter å ha vurdert utbyggingsprosjektet med tilpasninger og avbøtende tiltak, finner departementet at den samlede belastningen vassdragsnaturen, økosystemet og villaksen spesielt blir utsatt for, har betydning for konsesjonsspørsmålet.

4. Konklusjon

Det omsøkte prosjektet vil med utløpsalternativ B utbringe 52,7 GWh uregulert årlig kraftproduksjon. Nåverdien ved NVEs basis prisbane er negativ med elsertifikatinntekter, og er også negativ med 20 prosent reduksjon i kostnadene.

Departementet bemerker at Ranaelva allerede er sterkt påvirket av vannkraft. Det omsøkte tiltaket vil kunne medføre nevneverdig negativ betydning for laks dersom dette kommer i tillegg til eksisterende påvirkninger. I tillegg vil utbygging av Hjartås kraftverk påvirke landskap og naturtypene bekkekløft og fossesprøytzone av regional verdi.

Departementet har merket seg at det er lokal motstand mot søknaden. Rana kommune har trukket innsigelsen til bygging av Hjartås kraftverk. Fylkesmannen i Nordland og Miljødirektoratet går imot at det blir gitt konsesjon. Fylkeskommunen anbefaler utbygging etter alternativ B på visse betingelser.

Departementet har etter en samlet vurdering kommet til at de samfunnsmessige fordelene ved utbygging av Hjartås kraftverk er mindre enn de skader og ulemper som påføres natur og miljø eller andre allmenne interesser, jf. vassdragsreguleringsloven § 5.

På denne bakgrunn avslår Olje- og energidepartementet søknaden fra MIP Miljøkraft AS om bygging av Hjartås kraftverk med nettilknytning.

Dette vedtak kan påklages til Kongen i statsråd innen tre uker, jf. forvaltningsloven § 29.

Eventuell klage sendes til Olje- og energidepartementet.

Med hilsen

P. H. Høisveen (e.f.)
ekspedisjonssjef

Trond Ulven Ingvaldsen
Avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi

Astri Aasen
Bane NOR SF
Direktoratet for mineralforvaltning
Erling Rødfjell
Forum for Natur og Friluftsliv Nordland
Fylkesmannen i Nordland
Helgeland Kraft AS
Irene Storvoll
Ken-Roger Olsen
Kristin Høydalsvik
Kystverket
Magne Hjertås
Miljødirektoratet
Mo Industripark
Naturvernforbundet Rana og omegn
Nord Advokatfirma DA
Nordland fylkeskommune
Norges Jeger- og Fiskerforbund - Nordland
Norges vassdrags- og energidirektorat
Norsk institutt for by- og regionforskning
Ragnhild Monsen
Rana Gruber AS
Rana Jeger- og Fiskerforening
Rana kommune
Sametinget / Sámediggi
Statens vegvesen Region nord
Statkraft Energi AS
Statskog SF
Tore Grytangen
Øystein Storvoll